

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Het mysterie van de verdwenen schat

Lesprogramma voor groep 5-8 over Katwijk en de Middeleeuwen

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Wat gaat het over?

Een oude abdij, een zilverschat, een mysterieuze schatkaart... genoeg ingrediënten voor een spannend en verrassend lesprogramma waarbij leerlingen een raadsel ontrafelen en tegelijk kennismaken met de lokale Middeleeuwse geschiedenis. Welke sporen van bijna 600 jaar geleden zijn in de gemeente Katwijk nog terug te vinden? Wat hebben het Leids Ontzet en de Spaanse bezetting daarmee te maken? Ontdek het aan de hand van leuke video's en interessante lessen.

[Meer informatie over de inhoud en locaties](#)

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Waar sluit het bij aan?

Het lesprogramma sluit aan bij diverse aspecten binnen het onderwijscurriculum:

- [Methodes](#)
- [Canonvensters en tijdvakken](#)
- [Kerdoelen](#)

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Wat doen jullie?

Les 1: Jorik en de zilverschat

Op school, door leerkracht (ca. 60 mins)

Bekijk de introductievideo. Deze vertelt over de gemeente Katwijk in de Middeleeuwen. We maken kennis met de jongen Jorik, die bij de abdij van Rijsenburg woont. Hoe ziet zijn leven er uit? De video eindigt met de verwoesting van de abdij, de vlucht van de nonnen en de zilverschat die Jorik moet bewaken. De leerlingen krijgen de opdracht om de schat te gaan zoeken.

Verwerking: de leerlingen maken een middeleeuwse brief, mét zegel.

[Meer informatie](#)

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Les 2: Op zoek naar de schat

Buitenles bij de resten van de abdij, door leerkracht (ca. 60-90 mins)

Verdeel de klas in groepjes. Aan de hand van de [schatkaart](#) van Jorik lossen de leerlingen in kleine groepjes vragen en opdrachten op en komen zo achter de verstopplaats van de schat.

Terug op school: bekijk de afsluitende video, waarin de museumdirecteur de kinderen bedankt voor hun hulp.

[Meer informatie](#)

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Les 3: Als de abdij er nog zou zijn

Op school, door leerkracht (ca. 60 mins)

De leerlingen verwerken hun ontdekkingen in een creatieve opdracht: hoe zou de abdij er uit zien als deze nooit verwoest was en er nog zou staan? Ze kiezen zelf hun materiaal.

[Meer informatie](#)

Meer informatie?

[Achtergrondinformatie, kijk- en leestips](#)

[Gegevens musea](#)

[Contact m.b.t. Abdij](#)

[Contact m.b.t. Oude Tolhuis](#)

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9
LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13
LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15
LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Het mysterie van de verdwenen schat

De leerlingen maken kennis met Jorik, een middeleeuwse jongen die leeft in Rijnsburg, aan het einde van de Middeleeuwen. Hij woont vlakbij de beroemde abdij daar en veel van zijn leven speelt zich af in en om die abdij. Er wonen dames van adel die non zijn geworden en een gelofte van armoede hebben afgelegd. Op een dag moeten de nonnen vluchten naar Leiden; het katholieke geloof mag niet meer worden uitgeoefend en in het hele land worden kloosters onder de voet gelopen. De nonnen nemen bijna alles mee, alleen hun zilverschat is te zwaar om te dragen. Ze verstoppen de schat in de veronderstelling dat ze ooit kunnen terug komen om hem op te halen. Voor de zekerheid drukt een van de nonnen Jorik de vindplaats van de schat in handen in de vorm van een mysterieus rijmpje. Zij drukt hem op het hart: hou dit veilig verborgen! De nonnen hebben nooit kunnen terugkeren en de abdij is verwoest. Jorik heeft de vindplek altijd voor zichzelf gehouden en de schat nooit opgehaald. Wel maakte hij een kaart vol aanwijzingen. De schat ligt er als het goed is dus nog steeds. Maar waar? Leerlingen gaan op locatie op zoek naar de verstopplaats van de schat. Ter afsluiting zetten zij hun indrukken van de oude abdij op een creatieve manier op papier.

Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties

- *Laurentiuskerk*: toren is een overblijfsel van de abdij. In de straat en op de stoep is het grondplan van de abdij aangegeven. Hier en daar zijn nog overblijfselen van de oude abdij te herkennen: stenen, delen van zuilen, delen van muren.
- *Mausoleum*: tombes van een aantal (middeleeuwse) graven van Holland.
- *Standbeeld*: beeld van Floris V, een belangrijke hollandse middeleeuwse graaf (ook begraven in het Mausoleum).
- *Museum Rijnsburg*: diverse vondsten met betrekking tot de abdij:
 - servies en bestek: lepel, mes (geen vork!), borden, pannen, kruiken
 - bovenkant zuil
 - maquette abdij
 - kaart landerijen en abdij
 - oorkonde en zegel paus

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

- *Grafveld op De Horn ('Merovechpark')*: vindplaats archeologische opgravingen. Park op de plek waar in de 6de tot de 8ste eeuw n.Chr. een grafveld was. In het park zijn grote reproducties van onder andere een kralenketting te zien die er gevonden werd, de straatnamen in de (nieuwbouw)wijk er om heen verwijzen ook naar de vroege Middeleeuwen. Ook doet de architectuur wat middeleeuws aan.
- *Ringburgwal*: contouren oude Ringburg (Kerkstraat, Vliet Zuidzijde, Smidstraat en Oude Vlietweg).
- *Tolhuisje Sandtlaan*: plek middeleeuws Kasteel 't Sant.

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Waar sluit het bij aan?

Methodes

- Brandaan 5 thema 3 en 4
- Brandaan 7 thema 5
- Tijdzaken 5 thema 3, 4 en 5
- Argus Clou thema 2 en 3
- Wijzer 5 thema 5
- Wijzer 7 thema 5

Canonvensters en tijdvak

De lessen sluiten direct aan bij het oude venster Floris V binnen de landelijke Canon van Nederland (www.canonvannederland.nl/florisv) en bij de verhalen Adellijke dames in het klooster, Heren van Katwijk en Valkenburg en De Hof van Valkenburg "Luttige Geest" binnen de Canon van Katwijk. Indirect spelen de Nederlandse Canonvensters Hebban olla Vogola (www.canonvannederland.nl/nl/hebbanollavogala) en Maria van Bourgondië (www.canonvannederland.nl/nl/mariavanbourgondie) een rol. Het lesprogramma valt binnen de tijdvakken Ridder en Monniken en Steden en Staten.

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Kerdoelen Nederlands

- 2. De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren.
- 4. De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.
- 5. De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies, zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen.
- 6. De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, en bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale bronnen.

Oriëntatie op jezelf en de wereld > Tijd

- 51. De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.
- 52. De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de tijdvakken Ridders en Monniken en Steden en Staten
- 53. De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

Kunstzinnige oriëntatie

- 54. De leerlingen leren beelden, muziek, taal, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.
- 55. De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.
- 56. De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

les 1

Nodig tijdens de les

- Digibord
- [Afbeelding Pauselijke oorkonde](#)
- Papier
- Potloden, eventueel kaligrafeerpennen
- Zegellak, kaars
- Linoleum, kurken of aardappels, (guts)mesjes

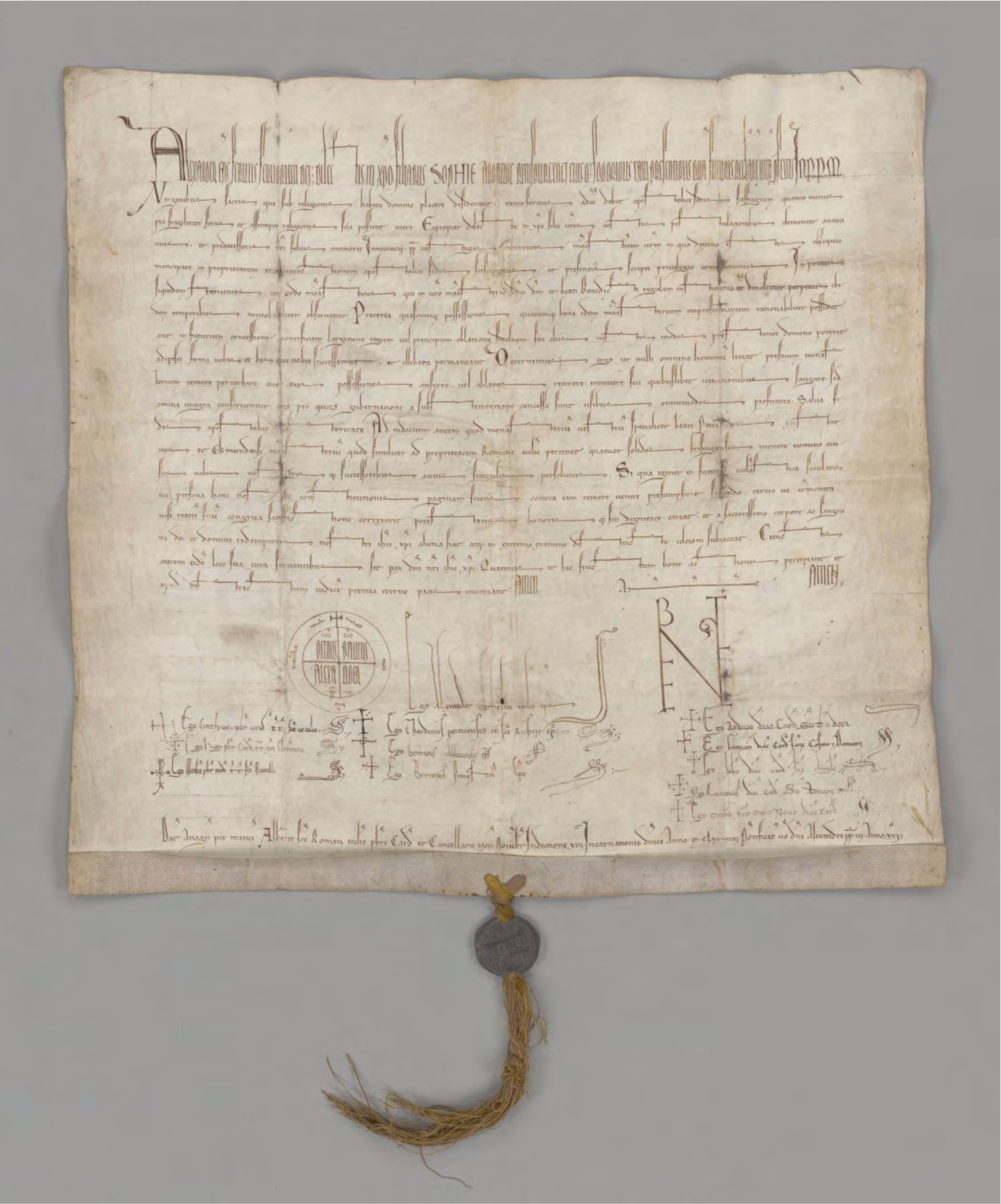
Vorbereiding op de les

Zet de video's klaar op het digibord:

- [Introductievideo](#)
- [3D-reconstructie abdij](#)

Zet de [afbeelding van de pauselijke oorkonde](#) op het digibord klaar klaar.

Leg voldoende materialen klaar.

Pauselijke oorkonde ('bul') uit 1179.

[Bron: Nationaal Archief](#)

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Inleiding: ik ben Jorik

Een introductievideo vertelt over de gemeente Katwijk in de Middeleeuwen: de visserij, de paardenmarkt, de Ringburgwal, het kasteel 't Sant, maar vooral: de abdij in Rijnsburg. Deze abdij had een belangrijke plek in het leven van de mensen in de omgeving. Men vond er werk en klanten, kinderen konden er naar school. De dames die er woonden waren allen van adellijke afkomst, legden een gelofte van armoede af en lieten al hun bezittingen na aan het klooster, waardoor de abdij flink welvarend was. Ook genoot zij pauselijke bescherming, vastgelegd in een indrukwekkend document met pauselijke zegel. Jorik helpt in de stallen en gaat bij de abdij naar school.

Dan wordt het onrustig in het land, het katholieke geloof mag op een gegeven moment niet meer uitgeoefend worden. De nonnen vluchten naar Leiden en nemen al hun bezitting mee. Behalve... een mooie zilverschat die ze niet meer kunnen dragen. Eén van de nonnen vraagt Jorik de schat te bewaren, voor als ze ooit terug komen. Jorik is immers een aardige jongen die goed te vertrouwen is. Ze drukt hem een document in handen waarop de vindplaats van de schat terug te herleiden valt. Maar de nonnen komen niet meer terug en Jorik heeft het geheim van de schat altijd bewaard.

Nu wil het museum de schat heel graag boven water halen. Helpen de leerlingen zoeken?

- Bespreek de video kort na:
- Wat wist je al? Wat was nieuw?
 - Wat herken je nog van nu?

Bekijk (vooraf of na de introductievideo) ook de 3D reconstructie van de abdij: hoewel er nog maar weinig van de oorspronkelijke abdij over is, is er na veel onderzoek een video gemaakt, die je meeneemt op ontdekkingsstocht door de abdij heen.

Zegel Abdij van Rijnsburg

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

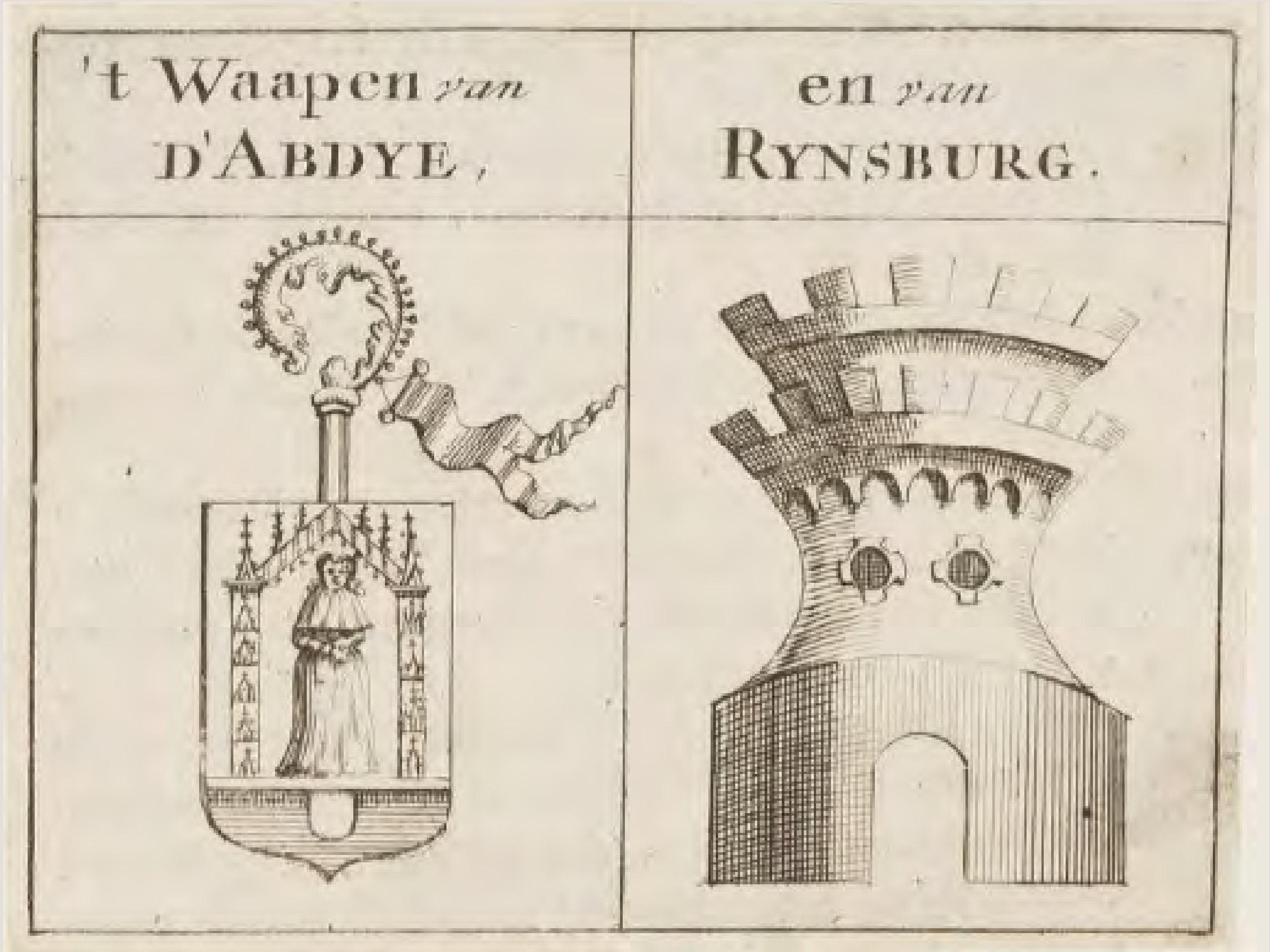
Opdracht: een middeleeuwse brief

De abdij van Rijsburg krijgt in de 12de eeuw een oorkonde met pauselijk zegel, waarin de paus bescherming aan de abdij belooft. Bekijk de [oorkonde met zegel](#) goed samen met de leerlingen.

Wat zien we, wat valt op? Bekijk ter inspiratie eventueel ook het wapen/ [zegel](#) van de abdij.

Geef vervolgens de leerlingen de opdracht om 'op zijn Middeleeuws' een brief met sierlijke letters te schrijven (wordt ook wel 'verlucht' genoemd).

Ook mogen ze er een zegel bij ontwerpen dat ze eventueel uitsnijden in linoleum, kurk of aardappel en 'afdrukken' in zegellak (te koop bij knutsel- of kantoorwinkels).

Wapen van de Abdij van Rijsburg en van Rijsburg

[Bron: Erfgoed Leiden en omstreken](#)

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

les 2

Nodig tijdens de les

[Speurvel/schatkaart](#)

Potloden, klembordjes

Video ter afsluiting: [museumdirecteur Henk Westra](#)

Vorbereiding op de les

- Print voor iedere leerling de [schatkaart](#) .
- Zorg voor voldoende begeleiding bij de zoektocht.
- Bepaal de fietsroute. Welke route is het handigst om in ieder geval langs het [Oude Tolhuis](#) (Sandtlaan) en de [Laurentiuskerk](#) te komen?
Tip: tijd over? Fiets dan ook even langs het [Merovechpark](#) in Rijnsburg.
- Voor terugkomst op school: zet de video klaar.

Inleiding: op zoek naar de schat

In de gemeente Katwijk zijn nog een aantal sporen gevonden uit de Middeleeuwen. Sommige sporen zijn nog te zien, bijvoorbeeld in het museum in Rijnsburg of gewoon buiten op straat. Andere verwijzingen bestaan uit straatnaambordjes of informatieborden.

Vertel de klas voorafgaand aan deze les dat jullie langs de middeleeuwse sporen de vindplaats van de zilverschat proberen te zoeken die Jorik toevertrouwd kreeg van de non. De non schreef een briefje met een mysterieus rijmpje dat de vindplaats van de schat verradt. Dit briefje is alleen vies geworden en zit vol vlekken, zodat je veel niet meer kunt lezen. Jorik maakte er een kaart vol aanwijzingen bij. Aan de hand daarvan kun je het briefje weer compleet maken en de schat vinden. Het museum van Rijnsburg wil de schat heel graag veilig stellen en de klas gaat helpen.

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9
LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13
LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15
LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Leerlingen zoeken de vindplaats van de schat aan de hand van de [kaart](#) met aanwijzingen die Jorik maakte. Bekijk samen de schatkaart van Jorik.

Opdracht: los het mysterie op

De schatkaart werkt als volgt:

- Er zijn twee plekken in de gemeente waar aanwijzingen te vinden zijn: bij de Laurentiuskerk en omgeving en bij het Oude Tolhuis aan de Sandtlaan.
- Bezoek beide plekken. Indien er niet veel tijd is: bezoek in ieder geval het gebied bij de Laurentiuskerk en bekijk het Oude Tolhuis bijvoorbeeld via afbeeldingen op internet.
- Splits de klas op in kleine groepjes. Elk groepje start op een andere plek, zodat ze elkaar niet te veel in de weg lopen.
- Op een aantal plekken rondom de kerk zijn vragen en opdrachten op te lossen. De antwoorden en oplossingen vullen de leerlingen in op het briefje van de non, dat vol vlekken zit. Op de invulbalkjes staan bij sommige letters nummers. Die corresponderen met nummers op het beschadigde briefje van de non. De leerlingen vullen daar de letters in en maken de boodschap van de non weer compleet.
- Met deze boodschap kunnen ze de plaats van de schat vinden.
- Gevonden? De leerkracht zegt dat het heel fijn is dat het gelukt is en dat hij/ zij het museum zal inlichten. (Voor op school is er nog een video beschikbaar waarin een museummedewerker de leerlingen bedankt voor hun hulp, laat zien dat ze de schat hebben gevonden en dat die in de collectie van het museum wordt opgenomen).

Afsluiting: bedankt!

Terug op school bekijk je de video waarin de museummedewerker vertelt dat de schat gevonden is. Bespreek de zoektocht nog even na: was de verstopplaats makkelijk te vinden? Waardoor waren leerlingen het meest verrast, wat verbaasde hen, waarover zouden ze nog meer willen weten?

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1

Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2

Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3

Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Zoek de schat van de abdij

Beantwoord eerst de vragen op de kaart. Daarna kun je het briefje ontcijferen en ontdek je waar de zilverschat begraven ligt!

HEB JE ALLE VRAGEN
BEANTWOORD?
ONTCIJFER DAN DIT BRIEFJE

Het briefje dat Jorik van zuster Agnes kreeg, is teruggevonden! Het is helaas bijna niet meer te lezen. Schrijf de gevonden letters in het vakje met het juiste nummer en lees waar je de zilverschat kunt vinden.

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9
LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13
LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15
LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Antwoorden van het speurvel

Bij het Oude Tolhuis

- Leeuw
- Hek

Bij het standbeeld

- Adelaar
- Paard
- Friesland

Zijkant toren

- Bogen
- Zes

Tekst op de bogen

- Graven

Mausoleum

- Vier
- Floris
- Leeuw

Tekstpanelen

- Havik
- Drieëndertig
- Zwart
- Handtekening

Etalage van het museum

- Twee
- Baksteen

Inhoud

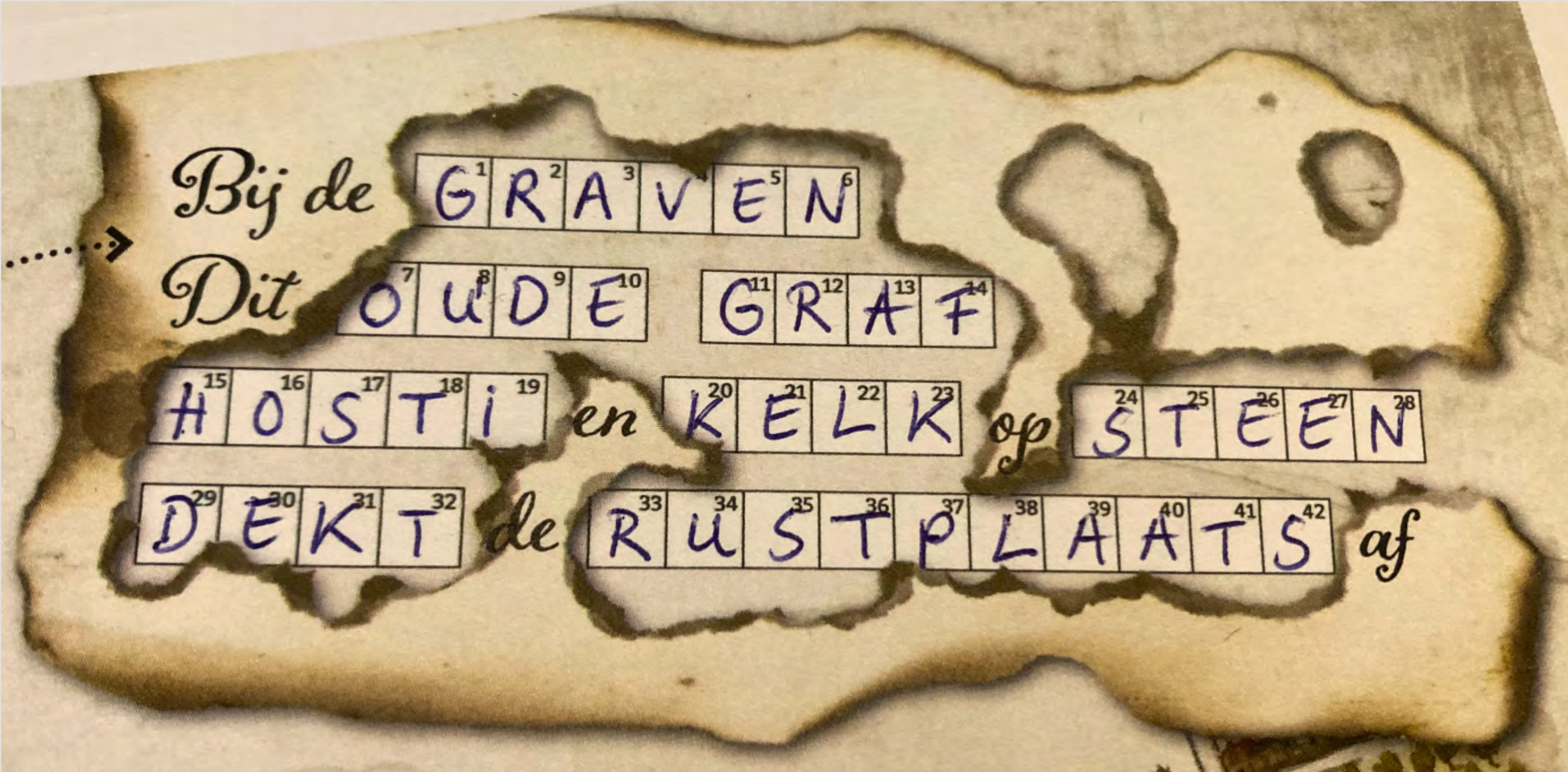
Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Oplossing speurpuzzel: briefje van de non
Ingevuld, met de juiste letters

De spreuk is dus:

Bij de graven
Dit oude graf
Hosti en kelk op steen
Dekt de rustplaats af

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9
LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13
LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15
LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

TIP! Extra mogelijkheden: gast in de klas

Je kunt een gastdocent in de klas uitnodigen, die over een bepaald onderdeel van de middeleeuwse geschiedenis in de gemeente Katwijk vertelt. Ook kun je een gastdocent bij het Oude Tolhuis op locatie uitnodigen. Klik [hier](#) voor namen en contactgegevens.

Of maak een afspraak met één van de [musea](#) voor een bezoek.

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9
LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13
LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15
LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

les 3

Nodig tijdens de les

- [Afbeeldingen ruïne abdij](#)
- Papier
- Stiften
- Potloden
- Verf
- Kwasten
- Etc.

Vorbereiding op de les

Zet [afbeeldingen ruïne abdij](#) op het digibord klaar.

Leg de benodigde materialen klaar.

Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...

Kijk met de leerlingen nog even terug op de zoektocht. Wat hebben de leerlingen onthouden? Wat heeft hen het meest verrast?

Wat wisten ze nog niet?

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Opdracht

Hoewel er in archieven heel veel is terug te vinden over de abdij, zijn er weinig afbeeldingen bekend van hoe de abdij was toen deze onbeschadigd was en de dames er nog woonden, eigenlijk slechts één. De ruïnes zijn wel een aantal keer getekend.

Leerlingen beelden de abdij uit zoals zij denken dat deze er uit heeft gezien, of er uit zou zien als deze er nu nog zou staan. Ze doen dit op basis van de informatie die ze tot nu toe hebben verzameld. En een beetje fantasie is natuurlijk nooit erg. Uit wat voor gebouwen bestaat zo’n abdijcomplex? (Denk aan slaapzalen, etenszaal, keuken, school, kerk, etc.)

(Een deel van) de abdij kan getekend of geschilderd worden, maar leerlingen kunnen ook een collage of maquette maken. Of pakken ze de blokken uit groep 1-2 erbij?

Afsluiting: laat maar zien

Richt met de resultaten een tentoonstelling in en laat de leerlingen in een rondleiding vertellen over hun werk.

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Afbeeldingen van de (ruïnes van de) abdij

Reconstructie Abdij van Rijnsburg

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9
LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13
LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15
LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Hermanus Petrus Schouten, *Kerk en ruïne van de abdij te Rijnsburg*, 1757 - 1822

(Bron: [Rijksmuseum Amsterdam](#))

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9
LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13
LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15
LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Hermanus Numan, *Ruïne van de Abdij van Rijnsburg*, 1754 – 1820

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9
LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13
LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15
LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Barend Hendrik Thier, *Ruïne van de Abdij te Rijnsburg, vanuit het oosten*, ca. 1800
(Bron: privé-collectie)

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9
LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13
LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15
LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Algemeen, de Middeleeuwen in ons land

Welkom in de Middeleeuwen (serie): schooltv.nl/programma/welkom-in-de-middeleeuwen

Kloosters in de Middeleeuwen:

SchoolTV: schooltv.nl/video/vrouwen-in-het-klooster-ver-weg-van-het-gewone-leven/#q=klooster

SchoolTV, Benedictus: schooltv.nl/video/kloosters-in-de-middeleeuwen-het-leven-in-een-klooster/#q=klooster

Canonvenster:

Floris V (voormalig venster): www.canonvannederland.nl/nl/florisy

De Opstand: www.canonvannederland.nl/nl/opstand

Middeleeuwse manuscripten/handschriften:

www.kb.nl/onderzoeken-vinden/bijzondere-collecties/middeleeuwse-handschriften

www.mmmonk.be

Middeleeuwen in Zuid-Holland

Erfgoedhuis Zuid-Holland: geschiedenisvanzuidholland.nl/thema-s/middeleeuwen/verhalen

Katwijk en de Middeleeuwen

Canon van Katwijk: www.canonvankatwijk.nl/tijdslijn

Pauselijke 'bul'

www.nationaalarchief.nl/beleven/onderwijs/bronnenbox/pauselijke-oorkonde-1179

Musea

Museum Rijnsburg: genootschapoudrijnsburg.nl/museum

Katwijksmuseum: www.katwijksmuseum.nl/nl

Torenmuseum: oudvalkenburgzh.nl/museum/torenmuseum

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9
LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13
LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15
LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Katwijk's Museum

Voorstraat 46
2225 ER Katwijk aan Zee
Telefoon: 071 401 3047
E-mail info@katwijksmuseum.nl

Torenmuseum

Castellumplein 1a
2235 CN Valkenburg
Telefoon 071 407 5460
E-mail vereniging@oudvalkenburgzh.nl

Museum Rijnsburg

Genootschap Oud Rijnsburg
Oude Vlietweg 6
2231 CN Rijnsburg
Telefoon 06 23987708
Contact via de mail via: genootschapoudrijnsburg.nl/contact

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Over de abdij

Historisch Genootschap Oud Rijnsburg

Henk Westra: Henkwestra@ziggo.nl

Gert Eldering: elderingg@gmail.com

Inhoud

Wat gaat het over?	2
Waar sluit het bij aan?	3
Wat doen jullie?	4
Meer informatie?	6
Het mysterie van de verdwenen schat	7
Erfgoedobjecten en erfgoedlocaties	7
Waar sluit het bij aan?	9

LES 1	11
Nodig tijdens de les	11
Vorbereiding op de les	11
Inleiding: ik ben Jorik	12
Opdracht: een middeleeuwse brief	13

LES 2	14
Nodig tijdens de les	14
Vorbereiding op de les	14
Inleiding: op zoek naar de schat	14
Opdracht: los het mysterie op	15
Afsluiting: bedankt!	15

LES 3	20
Nodig tijdens de les	20
Vorbereiding op de les	20
Inleiding: als de abdij er nog zou zijn...	20
Opdracht	21
Afsluiting: laat maar zien	21

Over het Oude Tolhuis

Stichting Historisch Genootschap Het Rijndorp (Katwijk aan de Rijn)

Voorzitter Mark Ruis: hetrijndorp@gmail.com

Molenaar Jack Bouma: jackbouma@yahoo.com